

Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
Journal Of Turkish Language and Literature Studies in Balkans
Cilt 2/Sayı 1/Kış 2020 - Volume 2/Issue 1/Winter 2020
ss-pp: 39 - 58

Antakyalı Münif ve Belgrad Fetihnamesi*
Antakyalı Münif and his Work Zafername-i Belgrad

Ozaj SULİMAN**

Özet

Türk-İslam edebiyatı bilim dalında yapılan çalışmalar, kültürel ve edebî mirasımızın önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bu çalışmada, 18. yüzyıl şairlerinden Antakyalı Münif'in hayatı, eserleri, edebî kişiliği ve özelde *Zafername-i Belgrad* isimli eseri değerlendirilecektir. Münif'in 18. yüzyılda kaleme aldığı *Belgrad Zafernamesi*, Süleymaniye yazma eser kütüphanesi Esad Efendi koleksiyonu 3655/3 numarayla "Zafername-i Belgrad" adı ile kayıtlıdır. Eser manzum-mensur olarak telif edilmiştir. Manzum kısımlar aruz ölçüsünün "me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün" kalıbıyla kaleme alınmış olup Arapça ve Farsça terkiplerle örülü eserde 17. yüzyılın önemli akımlarından Sebki Hindî'nin etkisi görülmektedir. Şair, eserinde adından da anlaşılacağı üzere Belgrad'ın fethini anlatmaktadır. Şairin divanından hareketle 18. yüzyılda Antakya'da dünyaya geldiğini sonra İstanbul'a taşındığını görüyoruz. Şair 1743-1744 yılında vefat etmiştir. Üsküdar Kabristanı'nda medfundur.

Anahtar Kelimeler: *Antakya, Münif, Belgrad, Fetihname.*

Abstract

The studies of the Turkish-Islamic literature constitute an important part of our cultural and literary heritage. In this article will be evaluated the 18th century poet Antakyalı Münif's life, works, literary personality and especially his work Zafername-i Belgrade. The Belgrade Zafername of Munif is in the Suleymaniya manuscript library Assad Efendi collection registered with the Zafername-i Belgrad name. This book was written as verse-prose. The parts of the measure of prosody was written such as "me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün" and Sebki Hindî'n was seen in Arabic and Persian writings compositions of the important movements of the 17th century. The poet describes the conquest of Belgrade. We see that the poet was born in Antioch in the

* Bu çalışma 3-4 Ekim 2019 tarihlerinde Uluslararası Balkanlar ve İslam Sempozyumunda sunulmuş olan bildirinin genişletilmiş halidir.

** HatayMustafaKemal Üniversitesi, ozaysuleyman@hotmail.com, ORCIDID:0000-0001-6615-9346.

18th century and then moved to Istanbul. The poet passed away in 1743-1744 and was buried in Uskudar cemetery.

Keywords: Antakya Munif, Belgrade, Fetihname.

Giriş

Fetihname “fetih” ve “name”den oluşmuş bir birleşik kelime, Türk ve İslam ülkelerinde fethedilen devletleri, beldeleri ve düşmana karşı elde edilen zaferleri anlatmak, haber vermek için kaleme alınan tarihî, edebî eserlerin genel adıdır.¹ Fetihnamelerin dili Türkçe, Arapça ve Farsçadır.²

Türk-İslam edebiyatında manzum veya mensur fetihnameler XV. yüzyıldan itibaren görülür.³ Manzum fetihnameler genellikle mesnevi nazım şekliyle yazılmış kasidelerden oluşur. Bunlardan bazıları şunlardır: Fetihname-i Sultan Mehmet. Kıvâmî tarafından 1490 yılında nazmedilerek Sultan II. Bayezid’e sunulmuştur. Fetihname-i İnebahtı ve Moton. Sultan II. Bayezid devri (1481-1512) şairlerinden olup İnebahtı ve Moton seferlerine katılan Sinoplu Safâî’nin manzum olarak kaleme aldığı bir fetihnamedir. Zafername-i Sultan Süleyman. Kanuni Sultan Süleyman’ın kâtibi ve müverrihlik hizmetinde bulunan Hüsrev Efendi tarafından 935’te (1528-1529) kaleme alınan eser Mohaç ve Budapeşte zaferlerini konu edinir. Mirkâtü’l Cihad. Gelibolulu Âlî, Niksar’da bulunduğu zamanda eline ulaşan, Melik Gazi Ahmet Danişmendî’nin zaferlerini anlatan, İbn Alâ tarafından ağdalı bir dille tertip edilen ve Tokat dizdarı Ârif Ali tarafından ilavelerle kaleme alınan bir fetihnameyi süslü bir dille yeniden araştırmacıların istifadesine sunmuştur. Fetihname-i Kamanıçe. Şair Nâbi tarafından manzum-mensur olarak telif edilen eser. Sultan IV. Mehmet dönemindeki (1648-1687) Kamanıçe Kalesi’nin fethini kapsamlı bir şekilde anlatmaktadır. Fetihname’nin muhtelif yazma nüshaları mevcuttur.⁴

Bu çalışmada da Antakyalı Münif ve *Belgrad Fetihnamesi*’nin çevriyazımı ve

¹ Mustafa Erkan, “Gazavatnâme”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları), 13: 439.

² Rıdvan Canım, *Divan Edebiyatında Türler*, (Ankara: Grafiker Yayınları, 2011), s. 42

³ Metin Akkuş, *Klasik Türk Şiirinin Anlam Dünyası Edebî Türler ve Tarzlar*, 3. Baskı (Erzurum: Fenomen Yayınları, 2007), 87.

⁴ Hasan Aksoy, “Tarihî Bir Belge ve Türk İslâm Edebiyatında Bir Tür Olarak Fetihnameler”, *İLAM Araştırma Dergisi*, C. 2, sy. 2. (Temmuz-Aralık, 1992): 11,12.

metinde geçen olaylar özetlenecektir.

1. Münif'in Hayatı

Çalışmamıza konu olan eserin müellifinin adı Mustafa, mahlası ise Münif'tir. Şair 18. yüzyılda Antakya'da doğmuş, babası Mehmet Efendi olarak bilinir. Şair Münif Antakya'da yaşadığı dönemde "Hezârî" mahlasını kullanmış, H. 1130/M. 1717-1718 tarihinde İstanbul'a taşınmış ve burada tarihçi Râşid Efendi'nin önerisiyle "Münif" mahlasını almıştır. Üsküdar Kabristan'ında medfundur.⁵

2. Münif'in Eserleri

Yaptığımız araştırmalar neticesinde Şair Münif'in üç adet eserine ulaştık bunlar; Divan, Hadis-i Erba'in Tercümesi ve *Belgrad Fetihnamesi*.⁶

2.1. Divan

Antakyalı Münif Divanı, Sultan I. Mahmud'a sunulan "cülûs" kasidesi ile başlar. Divanda 23 kaside, 22 tarih, 5 tahmis, biri Farsça olan 73 gazel, 4'ü Arapça ve Farsça 22 kıt'a ve rubai, 65 müfret ve 2 lügaz mevcuttur. Şair Münif'in muhtelif kütüphanelerde tespit edilen toplam 30 adet divan nüshası bilinmektedir.⁷

2.2. Hadis-i Erba'in Tercümesi

Şair Münif'in, Molla Abdurrahman Câmî'den Türkçeye nazmen çevirdiği Kırk Hadis Tercümesi⁸, yazma divanların büyük bir kısmında bulunmaktadır. Bu divanların dışında Süleymaniye Kütüphanesi'nde müstakil bir eser olarak da yer almaktadır.⁹

2.3. Belgrad Fetihnamesi

Bu çalışmanın konusu olan *Belgrad Fetihnâmesi*, manzum-mensur olarak

⁵ Sabahattin Küçük, *Antakyalı Münif Dîvânı*, 1. Baskı, (Ankara: 1999, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları), 1, 4.

⁶ Küçük, *Antakyalı Münif Dîvânı*, s. 1, 4.

⁷ Sabahattin Küçük tarafından hazırlanan "Antakyalı Münif Divanı", tenkitli basım olarak Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanmıştır.

⁸ Sabahattin Küçük, "Antakyalı Münif'in Hadis-i Erba'ini", *Türkoloji Dergisi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafyası Fakültesi, c. 12, (Ankara, 1997): 89-105.

⁹ Hadis-i Erba'in, Süleymaniye Kütüphanesi, Mihrişah Sultan Koleksiyonu, 368/1.

kaleme alınmıştır. Fetihnâme’de, Belgrad Kalesi’nin fethi anlatılmaktadır.¹⁰

Münif’in Edebî Kişiliği

Antakyalı Münif’in edebî kişiliğini Divanı, Kırk Hadis Tercümesi ve *Belgrad Fetihnamesi*’nden hareketle öğrenmekteyiz. Mezkûr eserlerden Münif’in divan şiiri geleneğine hâkim olduğu anlaşılmaktadır. Münif’in özellikle kaside ve mesnevî nazım şekline yatkın olduğu bu türde nazmettiği eserlerinde görülmektedir.

Münif nazım ve nesirde başarılı olup hikemî tarzda da şiirler kaleme almıştır.¹¹ Şairin tahmisleri okunduğunda bu alanda da başarılı olduğu görülecektir. Fakat gazel vadisinde başarılı olduğu söylenemez. Ancak bazı beyitlerinin güzel olduğu aşikârdır.¹²

Münif’in tahmislerinden örnek:

Hikmet-i bâliğâ-i Hazret-i Hallâk-ı Hakîm

İtdi İcâb-ı terettüb sühana şân-ı ‘azîm

Her Sühan lîk olamaz nâtıka-zîb-i teslîm

Sühan oldur ki bilâ-vâsıta-i tab-ı selîm

Ola mkabûl-i dil-i nâdire-sencân-ı fehîm¹³

Belgrad Fetihnamesi’nin Tahlili

Tuna ve Sava nehirlerinin birleştiği noktada kurulan Belgrad, Kuzey ve Orta Avrupa’yı Karadeniz ve Ege Denizi’ne bağlayan tabii yollar üzerinde bulunduğu için eski dönemlerden beri mühim bir yerleşim yeridir. Belgrad, Osmanlı Devleti tarafından ilk defa II. Murat zamanında kuşatıldı. 1441 yılında karadan ve Tuna Nehri’nden başlatılan ve altı ay devam eden kuşatma, karşılaşılan direnç ve orduda görülen salgın hastalıklar gibi nedenlerden ötürü kaldırıldı. İkinci kuşatma ise Fatih Sultan Mehmet tarafından yapıldı. Fatih Sultan Mehmet’in kendisinin de katıldığı ve yaralandığı savaşta Osmanlı ordusu sonuç alamadı. Nitekim Belgrad, 1521 yılında Kanuni Sultan Süleyman’ın, Macaristan’a düzenlediği sefer

¹⁰ Zafername-i Münif, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu, 3655/3. Y. 26- 35.

¹¹ Mine mengi, *Divan Şiirinde Hikmet Tarzın Büyük Temsilcisi NÂBİ*, (Ankara, 1991), s. 15

¹² Küçük, *Antakyalı Münif Divanı*, s. 6, 7.

¹³ Küçük, *Antakyalı Münif Divanı*, s. 136.

sonucunda fethedildi.¹⁴

Araştırmalarımız neticesinde Belgrad Fetihnâmesi'nin iki yazma nüshasını tespit ettik. Bunlar, Süleymaniye Kütüphanesi'nde Pertev Paşa ve Esad Efendi koleksiyonlarında kayıtlıdır. Bu çalışmanın konusu olan Fetihnâme, Besmele ile başlamakta olup hemen ardından Enbiya Suresi 105. ayeti ile devam etmektedir. Fetihnâmede yer yer konuya uygun ayetler iktibas edilmiştir. Bu ayetlerde Allah'ın, salih kullarını yeryüzünde hükümler kılacağı ve bu kullarıyla dünyada huzurun temin edeceğinden bahsedilmektedir. Bu bölümde Niş, Budin, Eflak gibi fethedilen beldelerin ve bazı paşaların (Ali Paşa, Memiş Paşa, Muhammet Paşa vb.) isimleri yer almaktadır. Fetihnâme, savaşın cereyan ettiği yerler zikredildikten sonra dua ibareleri ve tarih kaydıyla sona ermektedir.

Fetihnâmenin dili genel olarak ağır olmasına rağmen çatışmaların anlatıldığı yerler sade bir dille kaleme alınmıştır. Metin içinde, konuya uygun ayetlerle iktibas yapılmıştır. Yer yer hadis ve kelâm-ı kibarlar da bulunmaktadır. Genel olarak fetihnâmelerde bulunması gereken unsurlar dikkate alındığında Münif'in fetihnâmesinde de bu unsurlar bulunmaktadır.

Sonuç

Türk ve İslam devletlerinde fethedilen ülkeleri, şehirleri ve elde edilen zaferleri duyurmak gayesiyle kaleme alınan eserler genel olarak Fetihname adı ile bilinmektedir. Bu çalışmada metin neşrini vermiş olduğumuz fetihname Belgrad'ın fethini anlatmaktadır.

Belgrad Fetihnamesi isimli metnin müellifi olan Antakyalı Münif bir 18. yüzyıl şairidir. Ancak Şair Münif'in eserleri incelendiğinde Sebki-Hindî akımına da vâkıf olduğu görülmektedir. Şair'in eserleri incelendiğinde 17. yüzyılın edebî geleneğine vâkıf olduğu anlaşılmaktadır. Münif'in 17. Yüzyıl akımı olan Sebki-Hindî ye vâkıf olduğu özellikle Arapça ve Farsça terkipleri sıkça kullanmasından anlaşılmaktadır.

Eser manzum-mensur olarak kaleme alınmıştır. Manzum kısımlar aruz öl-

¹⁴ Divna Djurić-Zamolo, "Belgrad", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, (TDV Yayınları), 5: 408.

çüsünün “me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün” kalıbıyla kaleme alınmıştır.

Kaynakça

Mustafa Erkan, “Gazavatnâme”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, (İstanbul: TDV Yayınları), 13: 439.

Rıdvan Canım, Divan Edebiyatında Türler, (Ankara: Grafiker Yayınları, 2011), s. 42

Metin Akkuş, Klasik Türk Şiirinin Anlam Dünyası Edebî Türler ve Tarzlar, 3. Baskı (Erzurum: Fenomen Yayınları, 2007), 87.

Hasan Aksoy, “Tarihî Bir Belge ve Türk İslâm Edebiyatında Bir Tür Olarak Fetihnameler”, İLAM Araştırma Dergisi, C. 2, sy. 2. (Temmuz-Aralık, 1992): 11,12.

Sabahattin Küçük, Antakyalı Münif Dîvânı, 1. Baskı, (Ankara: 1999, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları), 1, 4.

Sabahattin Küçük, “Antakyalı Münif’in Hadis-i Erba’îni”, Türkoloji Dergisi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafyası Fakültesi, c. 12, (Ankara, 1997): 89-105.

Mine mengi, Divan Şiirinde Hikmet Tarzın Büyük Temsilcisi NÂBİ, (Ankara, 1991), s. 15

Divna Djuriç-Zamolo, “Belgrad”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, (İstanbul TDV Yayınları), 5: 408.

YAZMA ESERLER

Hadis-i Erba’în Tercümesi, Süleymaniye Kütüphanesi, Mihrişah Sultan Koleksiyonu, 368/1.

Zafername-i Münif, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu, 3655/3. Y. 26- 35.

Zafer name-i Belgrad, Süleymaniye Kütüphanesi, Raşid Efendi Koleksiyonu, 274-279

Ek: Fetihnamenin Çevriyazısı

[26a]

Zafernâme-i Münîf Efendi

[26b]

Yâ muîn! **Rabbi yessir ve lâ tuassir rabbi temmim bi'l-hayr**¹⁵. Fî 9 Zâ¹⁶ sene 1163¹⁷

Bismillâhirrahmânirrahîm

Ve lekad ketebnâ fi'z-zebûri min ba'di'z-zikri enne'l-arza yerisühâ ibâdiye's-sâlihûn¹⁸ mazmûn-ı ibret-nümûnundan sâmir-i nâdire perdâz-ı kilik-i sâmirî-âsâr bu tarz üzre uhdüse-tırâz makâle-i itibâr ü istibsâr olur ki hemvâre-i dîvânçe-i dârü'l-hikem kaderden münbais olan ahkâm nizâm-ı kâinâtın ahad-ı tarafeyni egerçi min ciheti'z-zuhûr bâzîste-i alaka-i esbâb olup mahtûbe-i dilkeş-hırâm-ı metâlib-i bî-vâsita sebep-i zâhir cilve-nümây-ı mansıbe-i mezâhir ola gelmemişdür. Lâkin gâh tekâzây-ı hikmet-i bâliğa-i samedâniyye ile bâlây-ı merâtib-i istihâleden madûd bazı ukûd-ı düşvâr-küşâd-ı âmâl hod be-hod pezîrây-ı güşâyış ü inhilâl olmak, hezâr bâr azmûde-i remz-i âşinâyân şîve-i rûzgârdur. Ez-cümle; bin yüz yirmi dokuz senesinde Nemçe keferesinin bir takrîble girifte-i dest-i nâgehğîr-i ihtiyâl ü istîlâları olan dârü'l-cihâd Belgrad ki aktâr-ı çârcihet-i âfâkda misli nâyâb oldığı resîde-i rûtbe-i icmâ vü ittifâkdur müddet-i çendîn sâleden berü elli iki târîhine gelince çâsâr-ı tebehkâr-ı cihân cihân hazâyin-i bîgirân-nisârından başka mülûk-i sâire-i efrenc ile dahı hem-dest-i teâvün olarak rişte-i eyyâm-ı hayâtı ancak kala-i merkûmenin **[27a]** tarsîn ü tahsînine maksûr ü mahsûr olup derûn ü bîrûn ve medâhil ü mehâricinde nîce gûne sanây-i

¹⁵ "Ey rabbim! (İşimi) kolaylaştır, zorlaştıрма, Ey rabbim! Hayırla tamamlamayı nasip eyle." Dua.

¹⁶ Zilkade.

¹⁷ Zilkade.

¹⁸ "Andolsun Zikir'den sonra Zebur'da da: «Yeryüzüne iyi kullarım vâris olacaktır» diye yazmıştk." Enbiyâ, 105.

hıred-firîb-i harbiyye ibdâ vü peydâ vâsıl-ı tarh-ı dîrîne-i Sinimmâr-pesendî Tuna ve Sâva gibi iki nehr-i azîm mültekâsında bir puşte-i kûh-nümûn üzre vâki mâ-nend-i kıta-i elmas müsellesü'ş-şekl bir sûr-i gerdûn mûmâs iken, cânibeyn-i Tûna ve Sâva'ya varınca yekdigere hem-esâs ü hemdûş ve ahadühümâ âhara püştîbân ü rûpûş olmak vechi üzre, rûy ber-rûy bürûc-ı âsumân-sân ve tûy der-tûy kulel-i kâf-nişân ve yekâyek meyânelerinde kâf ü şikâf dūrtek ve müjgân-ı çeşm-tebân gibi saf der-saf ve müşebbek şaranpo¹⁹ tabîr olunur. Nîze-i tîz-nûk-ı çûpîn ile muhâta hezârân kemîngâh-ı bî-emân istinâ vü inşâ idüp ve arûş-ı nâ-muhsene-i halîü'l-izâreyn dahı yine Tuna'dan Sâva'ya müntehî olunca, çûn arûs-ı hacle-nişîn teng-i girifte-i âgûş-ı ser-nev âyîn ve ser tâ-be-kadem ferâhnây-ı hummây-ı pîşgâ-hın haşt-gülîn-i puhteden sâhte maks-ı tâbiyelerle tesvîr ü tezyîn itmeleriyle kîsûy-ı mücmed-i dilberân-âsâ derûb-ı pîçâpîç kûçe-bend ve şuûb-ı hıred-âşûb-ı pür-gezendi çâk-endâz-ı girîbân-ı akl-ı selîm, belki müşevveş-i sâz-endîşe-i düyürcîm-i eâcîb gûnâgûn hûş-ribâ ile meşhûn, bir duhme-i nîrenk ü füsûn oldığına binâen, gûyâ dest-i iktidâr-ı çâşârda ikîd-i tılsımât-ı pîremen-i büldân ve hırzû'l-emân-ı memâlik-i Engiros ü Alaman olup, şehrhâ-ı imkân nez [27b] ü tes-hîri mesdûd ve fûrce-i feth ü istihlâsı **hattâ yelice'l-cemelü fi semmi'l-hiyât**²⁰ me-merrinden madûd iken yüz kırk sekiz senesi evâhirinde hilâf-ı tavr-ı meslûk-i mülûk-i düzd-i şebger ü kem-fursat gibi irtikâb-ı rezâil-i hiyânet ve bağıteten me-bânî-i musâlahayı nakz u ihfâr ile bazı ser-hadd-i suğûr-i islâmiyyeye medd-i eyâ-dî-i hasârete cesâret iden, Moskov çarîçesi didikleri muhtâle-i bed-fercâm-ı bî-âr, hudûd-ı hâr-zâr-ı küfr ü işrâkda, çâsâr-ı nâ-hûşyâre câr-ı cenb ü miyânelerinde dâd ü sitâd-ı ittihâd, derkâr-ı tedâvül ü tenâvüb olmağın, çâsâr-ı bed-tebâr bu hilâlde cünbiş-i sâhtekârî-i zîr-destâne ile hem dostuna imdâd-ı destmâye-i mük-net ü kıvâm ve hem zumunca düşmene irâet-i dest-berd-i intikâm kasdıyla, Bosna ve Niş ve Vidin ve Eflak ve Boğdan hudûdına, pây-güzâr-ı teâddî ve bazı ahrâr-ı müsîmîne sebb ü esre mütesaddî olup, gürûh-ı enbûh-ı leşker-i bî-şükûhı ne cânibde ser-nümâ oldısa bi-inâyettillâhi teâlâ tûde-i hâşâk-ı cemiyetleri bi'd-defeât bir kuzde-i hande-i şimşîr guzât oldığından mâadâ mukaddemâ eyâdî-i bâtşe-i islâmiyyândan birer takrîble fûrû-heşte-i intizâ olan niçe ziyâ vü kılâ ve bukâ vü rubâ ve bazı kalem-rû ve vefrû'l-intifâ istihlâs ü istisfâ ve be-tahsîs İrşeve ile fet-

¹⁹ Şaranpo: İsim (Macarca'dan) Askerî. Palanka ve kala varoşunun kazık ağaç kakılarak yapılan baru-su. **Sâmî**, Şemseddîn, **Kamus-ı Türkî**, c. 1 s. 772.

²⁰ "... deve iğne deliğine girinceye kadar..." **Arâf 40**.

hü'l-islâm beyninde rûdbâr-ı Tûna'nın güzergâh-ı muzayyikinde vâki cezîre-i kebî-
 rede tâze zemîn ü nev-îcâd olmak üzre tarh-efken-i bünyâd oldukları Adakalası
 dimekle **[28a]** marûf, rasâfe-i bülend-erkân-ı mümerredü'l-bünyân ki mesâha-i
 merâfik ü adlâ ve tahmîn-i ittisâ vü irtifâında, hendese-perdâzân Felâtûn-hûş-ı
 cihân medhûş ü hayrândur. Matmah-ı enzâr-ı dâni vü kâsî merdümek-i çeşm-i
 maâkil ü sıyâsî öyle bir hısn-ı felekiyyü't-tbâk ile bi'l-cümle tohum-ı ser-zemîn
 kara eflâk zamîme-i mülk-i şehriyâr-âfâ kılınmışidi. El-hâletü hâzihi, hâla
 şehinşâh-ı hûrşid-efser, cemşid-i serîr ve pâdişâh-ı cihânküşây-ı kişvergîr, pîrây-ı
 çâr-bâliş-i evreng-i azamet, zîb-efzây-ı tâkdîs-i übbühet ü şehâmet, Hüsrev-i kah-
 ramân-şükûh-ı Dârâ-sipâh hâkân-ı geyvân-ı gulâm-ı felek-bârigâh. Nazm Sâni-i
 isneyn vâlidü'l-hasaneyn / Karn-ı yektây-ı zât-ı zi'l-karneyn / Tırâzende-i mütek-
 kây-ı hilâfet ve şehriyârî-i berâzende-i dîhîm-i devlet ve bahtiyârî-i hüdâyigân-ı
 ferhunde-i cenâb-ı hüdâvend-i hümâyûn-elmâb, melikü'l-mülûki bi-cemâhîrihâ
 sultânü selâtînü'd-dünyâ bi-hezâfirihâ elâ ve hüve's-sultânü'bnü's-sultâ-
 nü'bnü's-sultân, El-Gâzî Mahmûd Hân ibnü's-Sultân El-Gâzî Mustafâ Hân ib-
 nü's-Sultân Muhammed Hân, lâ-zâlet ekmâmü râyâtihi münteşireten bi-ihâ-
 dî'n-nasri revâen ve reyyen ve mâ berihat akdâmü idâtihi âsireten
 bi-trâti'l-kahri ayyen ve gayen mâdeti's-serâ ve's-süreyyâ ve mâ sâret meselen
 kelimetü elletî ve elleteyâ hazretleri ilâ-i kelimetullâhi'l-ulyâ ve ikâmet-i sünnet-i
 seniyye-i seyyidü'l-verâ için müddet-i çihâr-sâleden berû ser-zede-i hudûs olan
 gavâil-i kişver-âşûb-i şimâliyye ve garbiye hilâlinde **[28b]** Vidin cânibinin, sihep-
 dâr-ı hûşenk-i iktidârı olup Vidin ve Eflak ve Teymuk ve İrşeve ve Mehâdiye ve
 Şebeş ve Lağoş taraflarında pânzede-bâra ser-bend-i asâbe-i düşmen-i dîni hark
 ü temzîk ve şeml-i mûr-şumâr-ı müşrikîni teştî ü tefrîk ile keremsâz-ı hengâme-i
 rezm-i kahramânî ve mareke-perdâz-ı meydân-ı sâhib-kırânî olan düstûr-ı âfitâb-ı
 cenâb-ı seyyâre-haşem, müşîr-i bülend-elmâb-ı Aferîdûn-ı ilm gays-ı midrâr-ı nev-
 bahâr-ı necdet, leys-mikdâm-ı pîşe-zâr-ı hamâset, Âsîf-ı kâmkâr ü kâmbîn, saf-
 der-i adüv-şikâr-ı neberend-âyîn, Devletlû Saâdetlû Refetlû El-Hâcc Mehmed
 Paşa - meddellâhü zillehü alâ mefâriki'l-enâm ilâ yevmi'l-kıyâm - hazretlerin teş-
 rîf-i ferhunde-trâz-ı sadâret-i uz mâ ve vedîa-i huçeste-râz-ı vekâlet-i kübrâ ile
 alem-i sündüs-i şikka-i sultânü's-sekaleyn sâyesine penâh-ı âverde-i ilticâ vü ih-
 tişâd olan sunûf-i ecnâd-ı zafer-mîâd, üzerlerine serdâr-ı Ekrem ve sâlâr-ı muaz-
 zam tayîn ve kâffe-i cünûd-ı muvahhidîn ile kendüleri îdâ-i vikâye-i hayru'n-nâ-

sirîn buyurmalarıyla, müşârun ileyh hazretleri dahı yüz elli iki senesi saferü'l-hayrının günü Edirne sahrasından umûmen dilâverân-ı fûlâd-pûş-ı âhen-dest ve bahâdirân-ı deryâ-hurûş-ı heycâ-perest ile tâk-ı makrenis-i eflâke velvele-hîz-ci celâdet olarak ref-i râyet-i iclâl ve tayy-ı merâhil ve kat-ı menâzil iderek sene-i mezkûre rabîü'l-âhirinin on üçüncü günü Semendire sahrasına darb-ı sūrâdikât-ı celâl eyledüklerinde mukaddemâ nehr-i Muruh maberinde orduy-ı **[29a]** zafer cûy-ı nusret-iştîmâlin nüzûl-i vitr-i hâlinden birer merhale savb-ı maksuda sebk ü tekaddümi fermân buyurılan vezîr-i dilîr-i Nerîmân-savlet, şebül'l-üsüd-i âcâm-sarâmet Rumeli vâfisi merhûm Abdî Paşazâde saâdetlü Alî Paşa hazretleri, sipâh-ı eyâleti ve sâir nâmzed-i maiyyeti olan yirmi binden mütecâviz tâzî-süvârân-ı berk-inân ile dört sâat mesâfede vâki Hisârcık sahrâsın ol gün nakş-pezîr-i sinâbek sûtûrân yanî hem-kevkebe-i meydân âsumân idüp irtesi şehir-i merkûmun on beşinci erbiâ gicesi çetr-i zer-fülke-i âfitâb sâha-i mağrib zemînde berçîde-i tınâb oldığı sâat dergâh-ı âlî yeniçerileri ağası dahı umûmen piyedeğân-ı bektâşiyân ile ol mukaddem-i müntecü'l-meâlîye tâlî ve seyl-i hurûşân-ı dehşetleriyle kulleteyn-i hâfikayn mâlî oldı serdâr-ı hûrşîd-iştihâr hazretlerinin âdeten be-imdâd-ı rahîlde hareketleri zuhûr-ı talîa-i subh-ı sâdika vâbeste iken, ol şeb bu'l-acebde ihtisâs-ı levâmi-i ilhâm ile hilâf-ı mutâd sâat-i sâdise-i leyde bağteten dürre-zen-i kûs-ı rihlet ve bi'l-cümle orduy-ı hâmûnpûy-ı pür-haşrile Hisarçığa doğru cilverîz-i bâd-pây-ı müsâraat olup, eşheb-i zer-peleng Hüsrev-hâver, henüz saha-i pinhây-ı subh-ı ahîrde cilveger olmazdan mukaddem Nemçe çaşarı tarafından ser-gerde-i rimme-i hûk-ı nihâdân-ı müşrikîn olup ve Yeşence altında hazîde-i kemîn ve fırsat-bîn olan vals-nâm laîn-i bed-âyîn mukaddemâ **[29b]** Belgrad pîşgâhında keşîde-i faraza-i fırsat olan kalyonlarından ellişer altmışar aded top çeker beş pâre kalyon-ı kûh-nümûn ifrâz ü techîz ve cüyûş-ı lücce-hurûş-ı müslimîne sedd-i râh-ı mûmânaat olmak zu'muyla Semendire tarikinde vâki çengelzâr-ı düşvâr-kenârün müntehâsından Hisârcık sahrâsına güzergâh olan nehr-i Tûna sâhilinde âmâde-i harb ü sitîz idüp kendi dahı edevât-ı muhaddide-i sîne-dûzden masnû çerh-i felek tabîr olunur dâiretû's-sû'-i felâket hîtasında ferâhem-şode-i maiyyet ve gird-âmede-i nikbeti olan seksen bin mikdârî âhen-pûş-ı dūzahiyân-ı bîhûş ile muhayyime-i talîa-i islâmiyâne târika-nümây-ı şebîn-hûn oldığı haberi hilâl-i râhda nevbâve-fürûşân-ı fevr ü zafer lisânından resîde-i sem'-i serdâr-ı şehâmet-şî'âr olmağın der-hâl ilm-i âlem-tâb-ı pîşvây-ı enbiyâ ile mâ-

nend-i şihâb-ı sâkıb savb-ı maksûda perrân ve ser-meydân-ı marekeye râ-
 yet-nişân-ı şükûh ü şân olup rû-sefîdân-ı millet-i beyzâ siyeh-rûyân-ı şirzime-i
 a'dâ ile çün tekâbül-i nûr ü sevâd dest ü girîbân-ı nûzzâl ve turrâd oldığın gördük-
 de kendiler kalbgâh-ı muvahhidinde kûh-ı girân-temkîn gibi pâ-nihâde-i tesebbüt
 ü istikrâr ve cenâhı meymene vü müyessere ile dem ü minkâr-ı sâka vü kâdeden
 heyet-i mecmûaları nümûdâr-ı şâhîn-i ankâ şikâr olup yek-zebân ü yek-zamîr gül-
 bank-ı velvele-nâk-ı tekbîr ü na'ra-i zehre-şikâf revârev ü dâr ü gîr ile tecvîf-i
 dimâğ-ı zemîn ü âsumânı çâk-hürde-i sademât-ı bîm ü dehşet ve hass ü hâr
[30a]-ârâm-ı düşmeni bedre-i seylâb-ı ru'b ü haşyet eyledüklerinden gayri
mahâzîl-i hâsirîne kat'an göz açdırmayup kul len yusîbenâ illâ mâ keteballâhü
lenâ²¹ kerîme-i hikmet-nizâmıyla siper-keş-i rûy-ı tevekkül ü itisâm olarak piyâde
 ve süvârî-i bî-perde-i temânu vü tevârî açıkdan hamelân-ı kûh-efken-i dilîrâne ve
 vesebât-ı sebât-şiken-i şîrâneye derkâr ve taraf-ı taraf-ı nîstân-ı şeml-i düşmene
 âteş-feşân ü sâika-bâr oldılar. Kıta; Ger âsiyân rûz-ı cezâdan bir ehl-i şerr / Seyret-
 se ol kıyâmeti kim ol zamân olur / Bîrûn ider dilinden o dem bîm-i dûzahı / Mey-
 dân-ı mahşer aña riyâz-ı cinân olur. Ol rûz-ı müşrik-sûzda sâat-i heftemîn Şâm'dan
 hisâm-ı mülemma-niyâm hûrşîd-i fûrû-keşîde-i kırâb-ı zulâm olunca gâh sevârân-ı
 gubâr-ı tek ü tâz ile deryâlar sahrâ-nümûn ve gâh feverân-ı tennûr-ı merg ü
 menûn ile sahrâlar tûfân-zâr-ı hûn olup yirmi binden mütecâviz cevşen-gîr ü miğ-
 ferdâr keştî-i füccârun nukûd-ı nâ-sürre-i hayâtı müselleme-i dest-i hazene-i nâr
 ve on bin kadar herze-mers-i kilâb derinde, nâb-ı eşrâr külû girifte-i rîsîmân-ı
 sebbi ü isâr olduğundan mâadâ üç yüzden ziyâde zâbitân-ı nâmdâr ile medâr-ı
 itinâ vü itibârları olan yedi nefer ceneralleri nigûnsâr-ı gıyâbe-i bi'se'l-karâr ve bir
 kaçı dahi rû der-kafâ cerîhan cân-endâz-ı tîh-i firâr olduğu meşhûd-ı habere
 çeşmân-ı küfr ü nifâk olıcak **ve'l-teffeti's-sâku bi's-sâk²²** hâlât-ı hevl-engîzi kendü-
 lere yâd-âver-i inkılâb ü girîz oldu lâkin bu mertebe **[30b]** maâkîd-ı tertîb-i nizâm-
 ları bir hemzede-i inhilâl ü inhirâm olmuş bakiyyetü's-süyûf ve sukâta-i mehâlîb-i
 hutûf olan kelâgân-ı rîhte-bâl-i bî-tâkat beyâz-ı nehârda pür-cünbân-ı âfet ve
 hayyız-ı hezîmet olsalar kâtibe-i giriftâr-ı çengâl-i istîsâl olacakları vâreste-i kayd-i
 işkâl olmağın bi'l-âhire bazı şîâb-ı hâr-nâkde cân der-dehân ibrâz-ı pâ-feşârî-i mü-
 teassîfâne ile imdâd-ı ceşş-i girân-sevâd-ı Şâm'a nigerân olup zuhûr-ı serâyây-ı

²¹ "De ki: Allah'ın bizim için yazdığından başkası bize asla erişmez." Tevbe 51.

²² " Ve bacak bacağa dolaşır." *Kiyame 29.*

dîcûr ile serâpây-ı sâha-i guberâ târ ü teng ve heyûlây-ı nümûd dost ü düşmen yer-reng oldukda. Nazm; **Ve'l-leylü dâcin ve'l-kibâşü tentatihu / Fe-men necâ bi-re'sihi fekad rabiha.**²³ Sevdâsıyla tîre-dil ve hîre-ser birbirin pâ-mâl ve bî-siper iderek, cüst ü cûy-ı cânib-i **eyne'l-meferr**²⁴ ve mukaddemâ Belgrad dâiresinde sudan suya hufr ü i'dâd eyledikleri arîz ü amîk handek-i nâ-ka'r-yâb derûnuna tahassun dâiyesin müntehây-ı medd-i nazar eylediler. El-hamdü li'llâhillezî sada-ka va'dehü ve nasara abdehü ve e'azze cündehü ve hezeme'l-ahzâbe vahdehü ve lâ şey'e ba'dehü. Bu melhame-i pür tef ü tâb-nümûne-i şûrişgede-i rûz-ı hisâb olup ahzâb-ı hezîmet-maâb-ı küffârdan rehberde-i dârü'l-bevâr olanlar bâlâda meşmûl-i siyâkat-ı şumâr olduğu üzere sudûsi hezârdan mütecâviz ve fırkatden nâciyeten ebrârdan gül-pûş-ı cirâhat ü câm-nûş-ı şehâdet olan cân-sipârân-ı arsa-i mübârezet ancat râdde-i selâse mi'eti ve elfe bâliğ ve mütenâhiz olmağla bu ni'amây-ı yağmay-ı sâbıkâ ve âlây-ı vâlây-ı bâliğaya takdîm-i vâcibe-i **[31a]** şükr ü sipâs ve ser-bâzân-ı mücâhidîn-i dîne taltîf ü intînâs zımında serdâr-ı merâtib-şinâs hazretleri bez-i bahşâyış-ı bî-kıyâs buyurdularından başka muhârebe-i mezkûrede bir ceste matla-i manzûme-i fevz ü intisâr olup on yedi saât mütetâbi-aten âşûbgâh-ı kâr-ı zârda ilmâ-i şimşîr-i âteş-bâr ile vâydâr-ı sitâyış-ı **lâ fetâ illâ Alî ve lâ Seyfe illâ zü'l-fekâr**²⁵ olan safder-i hayder-peykâr Rumeli vâlisi müşârun ileyh Ali Paşa hazretleriyle hem-inân-ı mürâfakatları olan Memiş Paşa hazretlerine birer ferve-i semmû ilbâs ve fark-ı mefâharet ü ibtihâcların tâc-ı veccâh-ı âfitâba mümâs buyurdılar badehü serdâr-ı sûtûde-nâm hazretleri hâssaten zahmdârân-ı guzât-ı islâma vaz-ı cebîre-i iltiyâm için sahrây-ı mezkûrda dû rûze müks ü ârâm ve irtesi Belgrâd'a bir buçuk saât mesâfede vâki ve yeşinçese kur-bunda nasb-ı hiyâm ü i'lâm buyurdıkları âvâzesi sâlifü'z-zikr hendek-i jerf-i bî-ben muhâtın zu'mlarınca medâr-ı selâmet-ittihâz iden tabur-ı meksûrun keştî-i bî-lenger-sebâtın pâ-mâl-i çâr-mevce-i ru'b ü hirâs itmekle ne ânda pây-ı müknet ü karâr ve ne kal'ada yârây-ı tahassün ü istibâr bulup yelken kürek karşı Temeş-var sahrâsında ümmîd-i sâhil-i rehâ ile reh-girây-ı teferruk eydi-sebâ oldılar fe-ku-tî'a dâbire'l-kavmi'illezîne zalemû ve'l-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn bu nâ-şinîde-i

²³ Gece kararır koçlar tokuşur. / Kim kendisini kurtarırsa kar eden odur. **Ali b. Ebi Talib. Meydânî, Mecmau'l-Emsâl, c. 2 s. 299, Şam, Dârü'l-Fikir.**

²⁴ "Kaçacak yer neresidir?" **Kıyame 10.**

²⁵ "Ali gibi yiğit, Zülfikar gibi kılıç yoktur" **Mevzu Hadistir.** İbnü'l-Cevzî, **Mevzûât, c. 1 s. 382.** "Zülfikar" galattır. Doğrusu "Zülfekar" dır. (çn)

serâğ-ı şevk-engîz dahı nerre-şîrân-ı silsile hâ vü pür hâsticûyân-ı âhenîn kâbanın mânend-i kemer-cevzâ mıntıka-i salâbet ve himmetlerin dûbâlâ itmegin şehr-i **[31b]** merkûmun on sekizinci ehad günü kubeyl-i asırda ve yeşinçese'den raf-ı hıyâm ve andan doğrı Belgrad kal'asın gencîne-vârâjder-i dñnbâle pîç-i merdüm-i ribâ gibi beren muhît olan handek-i şekref-i baîdü'l-ğavr dâhilinde nasb-ı ilâm-ı idüp orta koldan dergâh-ı âlî yeniçerileri ağası ve meymene-i müteyemmineden Tûna'ya varınca zağarcıbaşı ağa ve meysere-i yüsr-entümâdan nehr-i Sâvaya varınca saksoncıbaşı ağa merdân-ı gazâ-pîşe-i Ferhât-tîşe ile metresler hufrine kıyâm ü ibtidâr ve derhâl mukâbele-i kalada sahrây-ı verâçarı dâiren mâder-nümüne-i vefk-i çâr ender-çâr eylediler irstesi gün ki rûz-ı bâzâr-ı ticâret-i sefer ve sabâh-ı istiftâh-ı feth ü zafer idi usûl-bendân-ı makâmât-ı rezm ve kala-gîrî ve âğâze-şinîsân-ı kânûn-ı ceng ü dilîri taraf-ı taraf-ı hisn-ı mezkûrun dâire-i sengîn-i çenber-sûrın dermiyân idüp edevât-ı küçek ü bozorg âteşbâzî ve âlât-ı setber ü setrek-i kûh-endâzî ile zîr ü bendem mızrâb-zen-i harb ü ceng ve gitdikçe velvele-hîz ü germ-âheng olmağla başladılar gâh pâygûpân-ı perende-nümây humbara ile karârgâh-ı miyânhâne-i vâruşî çün zemîn Nişâbûr lerze-nâk ü gâh darb-ı sakîl-i hanyâ-girân top ile üç hisârı mânend-i girîbân-ı uşşâk çâkçâk idüp rîzesinün behrem rîhtesin zîr-efkend sevr-i hâk ve gird ü rimâd-behem âmîhtesin kühl-i safâhânî-i çeşm-i eflâk eylediler müddet-i çend-rûze inkızâsında vezîr-i besâlet-semîr Felâtûn-tedbîr sadr-ı azam-ı esbak Bosna vâlisi Ali Paşa **[32a]** hazretleri yirmi binden mütecâviz Bosna dilâverleri ile maasker-i hümâyûna mülhâk ve muzâf olmalarıyla anlar kala-i merkûmenin cânib-i cenûbîsinden ve sâli-fü'z-zikr Memiş Paşa hazretleri Diyârıbekir Eyâleti ile İrşeve cânibi ser-askeri tayîn olunmağın anlar dahı maiyetlerine memûr-ı leşker-i mevfûr ile Tûna'nın karşı yakasında sûy-ı şimâlisinden çifte dûyek nevây-ı ciger-sûz-ı ceng-i muhâsarayı bülend ve perde-i nühüft-i bârûde çün nakş ü kâr-ı Frenk-çîn sûret-i dîvâr-ı ıztırâb ve beste-nigâr-ı zincir-i inhisâr olan muhayyir-i hîredân küffârı tapançe-i türk-darb ile çehre-fikâr-ı âşûb ü gezend eylemişler iken Eynemâ tekûnû yüdrîk-kümü'l-mevtü ve lev küntüm fî bürûcin müşeyyedetin tenbîhinden gâfil nâzile-i nâkes-res kazâya hâil olur endîşe-i bî-tâili ile münâat-ı ciderân-ı kalaya puşt-dâde-i istinâd ve pâ-feşerde-i sahra-i lücc ü inâd oldılar amma bâlâda ratb-ı mersây-ı beyân kılındığı üzre Hisârcık maberî hizâsına nehran tesyîr itdikleri kalyonlardan

bade'l-muhârebe iâde-i sükkân idbâr ile gelüp Yeşencse²⁶ (?) kurbunda vâki cezîrenün pâncûh-ı kayyisin nişest-âver-i tevârî olan üç kıta kûh-pâre kalyonların dahı Tûna'da müretteb donanmay-ı hümâyûn sefâyini pîş ü pesinden ihâta ve tazyîk ve bî'l-cümle âlât ü mühimmâtile arza-i dirâm-ı harîk idüp derûnunda olan mülâîn-i nâ-hüdâ-teresün dört yüz nefer mikdârı âverde-i kemend-i kemân-ı islâm ve bakiyesi dahı gurfeten girdâb-ı kahr ü intikâm olmağın bu vâkıa-i fâkıa mahâzîl-i mahsûrine âteş-enzâz-ı serâ-perde-i hâb ü râhat ve ber-tarfsâz-ı **[32b]** ihtimâl-i mukâvemet ve musâberet olup bi'z-zarûre kala-i mezbûreyi sulhan teslim itmek üzere dest-zen-i urve-i vüskây-ı istîmân ve rehâ-cûy-ı destmâye-i mâl ü cân olmalarıyla serdâr-ı nasfet-mutad hazretleri **Ve in cenehû li'l-müslimi fecnah lehâ ve tevekkel ale'l-allâhi**²⁷ müfâdınca pîş-nihâde **ve'l-afvü zekâtü'l-kudreti**²⁸ mübteğasınca saavât-ı rişte-i ber-pây-ı nüfûs ü mâlların vârhîde vü âzâd idüp hall-i maâkîd-ı muâdât ü mukâraa ve akd-i merâir-i musâfât ü müvâdaa ile âsâyîş-i zîr-destân-ı raiyyet ve ârâmiş-i remhûd-ı dükkân-ı sar-hadd-i memleket içün iki seneden berü devlet-i çâşâdiyyenün muttasıl tahrîk-i silsile-i niyâzına binâen françe pâdişâhı tarafından ıslâh-ı zâtü'l-beyyine murahhas ü mezûn bu hilâlde firistâde-i orduy-ı hümâyûn olan ilçî ve Nemçelü'nün kârbendân-ı ricâl zevî'l-istiklâlinden Naybark-nâm ceneral murahhasân-ı devlet-i aliyye ile mükâleme-i mevâdd-ı müsâlemeden sonra ol hâk-i hûn-âgeştede kâide-i avâsım-ı bilâd olan dârü'l-cihâd Belgrad ve müştemilâtından İhrâm ve Semendire ve Bögürde-len kalalarından mâadâ Bosna hudûdunda vâki sinîn-i vâfireden berü fûrû-girifte-i eyâdî-i eâdî olan otuzdan mütecâviz kulâ ve palanka kâffe-i muzâfât-ı mamûresiyle müstezâd-ı manzûme-i mülk-i islâm olup min bad savârim-i meslûle-i kurâ ve hisâm-âsûde-i niyâm-i mütâreke vü ârâm kılındığın hâvî eyyâm-ı muhâsaranun otuz yedinci rûz-ı firûz-ı sülâsâda ki sene-i mezkûre cemâdî'l-ûlâsinun **[33a]** yirmi yedinci gûnidür tarafeynden temessükât-ı katiyyetü'l-müfâd ile dest-i behm-i nihâde-i dâd ü sitâd oldılar badehü mâh-ı cemâdî'l-uhrânun üçüncü günü Rumeli vâlisi müşârun ileyh Ali Paşa hazretleri Belgrad seraskerligi ünvanıyla kala-i mezbûrenün tefriğ ü tahliyesi ve ana müteferri-i umûrun nakz ü ibrâmla tek-mile vü tesviyesi içün derûn-ı kalada vâki Aleksandra sarayında murabba-nişîn-i

²⁶ Bugün Kosova sınırları içerisinde bir yerleşim yeri.

²⁷ "Eğer onlar barışa yanaşırlarsa sen de ona yanaş ve Allah'a tevekkül et" *Enfal 61*.

²⁸ "Affetmek kudretin zekatıdır" Aynı vecize Nehcû'l-belağ'a'da "Affetmek zaferin zekatıdır" şeklinde geçer. *bkz. Ali b. Ebi Talib, Nehcû'l-Belağ'a, 358. vecize.*

istiklâl ve hasebü'l-merâtib iktizâ iden revâtib-i müstahfezân ve kûtuvâl dahi bâliğ-i rütbe-i kemâl kılmağın mâh-ı merkûmenün on üçüncü günü Veraçar sahrasında serdâr-ı ser-efrâz hazretleri livây-ı nusret-tırâz şâh-ı hitta-ı icâz ile dârü'l-hilâfeti'l-aliyye cânibine şikka-firâz-ı ihtizâz ü initâs ve sâir esnâf-ı askeriyyeye dahi ruhsat-fermây-ı râh-ı cevâz-insirâf oldılar zâlîke fazlu'llâhi yü'tîhi men yeşâ'ü val-lâhü zü'l-fazli'l-azîm hâlâ hizmet-i şeref-medâr-ı teşrîfât ile devât-dâr dîvân-ı hümâyûn olan. Nazm; Behre-cûy-ı amel ü ilm-i şerîf / Bende-i mümtesil-i emr-i Münîf. Fakîrün mâşıta-i çîre-dest-i kalemiyle bu mecelle-i celîlenüñ pîrây-e-i âğûş-ı metâvîsi olan azrâ'i-i âteşîn-i izâr-i feth ü nusret ile hem-hâbe-i mukârebesi kılınan mehâdine-i merdâne vukû'ı el-hakk nuhbe-i ahkâm-ı sehmü's-saâdet-i islâm ve netîce-i heyelâcât-ı tâli-i şehriyâr-ı enâm olmağın bu vekâyi-i mensûre-i ânefetü't-tafsîlün sûret-i icmâlisin hâvî nazmen **[33b]** dahı zîb-i sutûr-ı zuhûr olan târîh-i dil-pezîr-i temkîn-i tabîr bu mahalle sebt olunmuşdur ki zikr olunan

Mihmâz-ı megâzî yanî Hân Mahmûd Gâzî kim

Cemâl-i mülke olmuş tîgi mirât-ı cilâ-dâde

Hidîv-i hânedân-pîrây-ı Osmânî ki gâlibdür

Şükûh-ı baht ü ferr kevkebi âbâ vü ecdâda

Hüdâvend-i hümâyûn-ı menkıbet kim yok müdânîsi

Cem ü İsfendiyâr ü Behmen ü Behrâm ü Dârâ'da

Ûrû-bîn-i ten-i tevân şâhinşeh-i deverân ki âb eyler

Nigâh-ı çeşm-i haşmın medd iderse sûy-ı fûlâda

O yektâ dâver-i mâlik-i rikâb-ı dehr kim âlem

Dûşâh-ı cezbe-i ikbâline dil-bend ü serdâde

Şerefbahş oldı yümn-i makdemiyle tahtgâh-ı Rûm

Makarr-ı devlet-i Mısır ü hilâfetgâh-ı Bağdâd'da

Değüldür Kayrevân-ı şark u garba münhasır hükmi
Revân'dur mühr-i âlemtâb-veş hem zîr ü bâlâda

Sevâd-ı ser-niviştin gördi yekser tâb-ı tığinden
Olanlar gerden-efrâz-ı gulüvv-i meydân-ı davâda

Husûsan Moskov'un çariçesiyle Nemçe çaşarı
İdüp birden dû dest-i ahd ü mîsâkı behemdâde

Hudûd-ı çârbâğ-ı kişver-i islâma olmuşken

[34a]

Çû zâğân-ı siyeh-rû her taraf pervâze âmâde
O hâkân-ı Süleymân-câh kâr-ı âğâha sad-tahsîn
Hezârân âferîn ol şule-i idrâk-i vukkâde

Hemân-dem buldı bir yektâ-süvâr düşmen-i endâzi
Virüp meydân-ı cevelân zihn-i devr-endîş-i nukkâde

Veziir-i azam ve serdâr-ı İskender-haşem kıldı
O vâlâ gevheri silk-i guzât-ı rezm-i mutâde

Sipahsâlâr-ı dîn hemnâm-ı fahrû'l-mürselîn ol kim
Hirâs-ı sûtûtı âteş-feşândur hâr-ı bîdâde

O kâr engîz-i lutf u kahr kim kilik-i kader virmiş
Dil ü destile sûret-i manâ idâm ü îcâda

O hayder-i zûr kim bir hemce-i şîrânesi bedir
Perîşânsâzî-i sâ mân ehl-i küfr ü ilhâda

O kerrâr-ı vegâ-kerrât ile zîr ü zeber kılındı
Sufûf-ı kerr ü ferr düşmeni meydân-ı heycâda

Ne savbe itse şedd-i zîr-i teng-i tevsen-i ikbâl
Olur pîş ü pesende feth ü nusret-i sâka vü kâde

Olalıdan tâ ile'l-ân râyiz-i yekrân-ı düstûrı
Zafer-kûy-ı hum çü kânıdur hatta bu esnâda

Olup zîr-i livâ-i şâh-ı kevneyne penâh-âver
Mesûbât-ı cihâdı itdi telkîn cümle ecnâda

[34b]

Cuyûş-ı yem-ı hurûşı eyledi emvâc-ı deryâ-veş
Mesâf-ı leşker-i çaşarda saf der-saf istâde

Peyâpey bârigâh-ı kibriyâyîden dahı geldi
Serveş-ı gayb-ı dûşâdûş ve girdâ gird imdâda

Şikest itdi nuhustin hamlede tâbûr-ı makhûrın

Olup halet-nümây-ı saf-şikâf-ı hârik-i âde

Hem itdi sî-hezârân âvâre havk-ı deşt-i işrâki
Şukûn-ı galatıda tâ-ka'r-ı mağâk dûzah-âbâde

Çekâçâk ü nehîb-i nîze vü kûpalden kopdı
Dil-i Keyhüsrev-i encüm-i çihârım kâh-ı mînâda

Görünce insilâh-ı mâr-ı merdüm hâr-ı şimşîrîn
Keff-i merrîhden lertzân olup tığ oldı üftâde

Muhassal-ı harmen-i hâşâk a'dây-ı tebehkârı
Hücûm-ı tünd-hîz iktihâmı virdi berbâde

Akab-gîr oldı andan leşker-i cerrârile der-hâl
Varınca tâ hisâr âsumân-sây-ı Belgrad'a

O dilkeş-i hısn-ı rengîn-tarh kim tanzîr-i bîcâdur
İrem nâmıyla şöhret-yâb olan bünyâd-ı Şeddâd'a

Burûc-ı tûy der-tûy rasîni harf atar yeryer
Kubâb-ı tâk ber-tâk sipihr-i tarfe bünyâda
Behem-i peyveste ser-mikrâz-veş hem-çeşm-i yekdigir

[35a]

Hezârân kulle-i şemmâsı var pinhân ü bîdâde

Gelürdi resm-i pîçâpîç bârusın hayâl itse
Perîşânî-i hayret-i hâme-mûyîn-i bihzâde

İhâta idicek fevc-i guzât ol hısn-ı dil-cûyı
Adûya oldı girdâb-ı belâ sân mevc-i deryâda

Şeb ü rûz âteş-i hârâ güzâr-ı kahr ü tazyîki
Ser-i a'dâda derkâr oldılar işâl ü îkâda

Derûnunda olan ser der-kemîn-i inhisâr ol dem
Emân hâhân-ı resen der-gerden oldı geldi feryâda

Bir semm-i âştî teslîm için hem itdiler bir kaç
Sanâdîd-i ricâl-i nâmdârânın firistâde

O serdâr-ı merâhim-perver oldı rıfkile mecbûr
Darâat-nâme-i pûzişlerin işğâ vü imzâda

Hüdâ âsânter ol dârül'İ-cihâdı eyledi munzam
Muzâfâtile mülk-i pâdişâh-ı kişver-dâde

Zevâyây-ı zemîn ü âsumân-ı pür-zîb-i şevk oldı
Olup hem-revnağ ü hem-renk şehriyân ü a'yâda

Bi-hamdillâh bu peygâm-ı server-encâm ile döndi
Dimâğ-ı telhkâmân-ı cihân mînây-ı kannâda

Hemîşe ol şehinşâh-ı hümâyûn-ı baht ola mazhar
Bu gûne sad-hezârân nusret ü feth-i hüdâ-dâde

[35a]

O sadr-ı kâmkâr-ı madilet-pîrâ dahı olsun
Şeref-bahş-ı makâm-ı Âsîfî hemvâre dünyâda

Bu feth-i âlem-efzûnun eger çi bî-hisâb oldı
Rakam-ı sencân târîhi siyâk-ı nazm ü inşâda

Velî yapdı muammâ gûne bir târîh-i sihr-âmîz
Münîf nükte ve rükûş eyle bu beyt-i dilârâda

İdüp ihrâc-ı ceş-i bed-ter çâşârı serdârı
Hep oldı asker-i Mahmûd Hân dâhil-i Belgrâda

Temme fî 12 Zâ²⁹ sene 163³⁰

1237 Belgrâd

1184 Ceş-i bed-ter-i çâşâr

0053

1099 Asker-i Mahmûd Hân

1152³¹

²⁹ Zilkade. (çn)

³⁰ 13 Ekim 1750.

³¹ Beyitte düşürdüğü tarihin ebced değeriyle hesaplamasını yapmıştır. Yani *“Belgrâd”* kelimesinin harflerinin ebced değerini, *“Ceş-i bed-ter-i çâşâr”* dan çıkarıp, kalan rakamı *“Asker-i Sultân Mahmûd Hân”* in ebced değeriyle toplayınca fetih tarihi olan 1152 senesini verir. Aynı zamanda burada bir taraftan da edebi sanat yapılmıştır. Yani *“Belgrat’tan* çâşarın kötü ordusu çıkıp, sultan *Mahmud Han’ın askerleri girince 1152 tarihi oldu, bu da fetih tarihidir”* anlamına gelmektedir. (çn)